

Katedra Systemów Transportowych

Mobilność

dr inż. Rafał Kucharski¹

¹Katedra Systemów Transportowych
Politechnika Krakowska

Kraków, 2018

Mobilność

Definicje

Natężenie ruchu

Liczba pojazdów przejeżdżająca przez dany odcinek drogi w określonym czasie,
np. *2 000 pojazdów na godzinę szczytu na kierunek w Alejach (Jubilat)*

Potok pasażerski

Liczba pasażerów używających pojazdów komunikacji zbiorowej na danym odcinku w danym czasie,
np. *18 000 pasażerów na kierunek pomiędzy stacją metra Centrum a Świętokrzyska w Warszawie w godzinie szczytu.*

Czas przejazdu

Średni czas przejazdu odcinka (miedzy kolejnymi skrzyżowaniami, lub przystankami) lub relacji skrajnej (od dołączenia do kolejki do opuszczenia tarczy) w godzinie szczytu, np. *15 minut pomiędzy przystankiem Politechnika a Nowy Kleparz o godzinie 16:15*

Mobilność

Definicje

Podróż

- rano z domu po bułki
- z domu do pracy
- z pracy na spotkanie
- ze szkoły na gimnastykę
- z pracy po dzieci z przedszkola
- ...

Mobilność

Potrzeba użytkowników (klientów) systemu transportowego przemieszczania się: **znalezienia się w innym miejscu przy jak najmniejszej uciążliwości.**

Podstawowa przyczyna dla której potrzebne są systemy transportowe (podaż).

Aktywność

Przebywanie w określonym miejscu przez pewien okres czasu w związku z realizacją potrzeby.

Podstawowe aktywności:

- **DOM** (sen, rodzina, posiłki, zabawa, odpoczynek, wizyty, ...)
- **PRACA**
- **SZKOŁA**
oraz
- zakupy
- sprawy urzędowe
- rozrywka
- sport
- wizyta
- jedzenie
- odwożenie, odprowadzanie
- ...

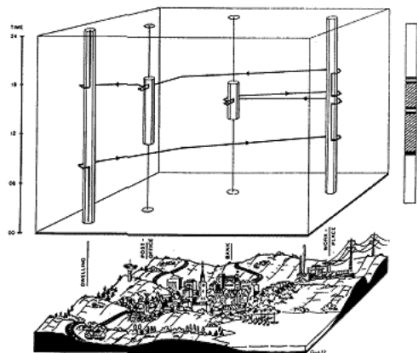

Łańcuch

Dobowy Łańcuch Aktywności

Łańcuch aktywności

Sekwencja aktywności realizowanych przed daną osobą w ciągu doby

Cylinder czasoprzestrzenny

Łańcuchy podróży

Łańcuch zazwyczaj kończy i zaczyna się w domu.

Podstawowe łańcuchy trójelementowe

- Dom -> Praca -> Dom (pracujący)
- Dom -> Szkoła -> Dom (uczniowie)
- Dom -> Zakupy -> Dom (bezrobotni, emeryci, niepracujący, urlop, itp.)

Dodatkowa aktywność po podstawowej

- Dom -> Praca -> Zakupy -> Dom
- Dom -> Szkoła -> Rozrywka -> Dom
- Dom -> Lekarz -> Odbieranie -> Dom

Dodatkowa aktywność przed podstawową

- Dom -> Odwożenie -> Praca -> Zakupy -> Dom
- Dom -> Sport -> Szkoła -> Dom
- Dom -> Odwożenie -> Lekarz -> Dom

Liczność łańcuchów (Poznań 2010)

łańcuch	liczba podróży	udział

Liczność łańcuchów (Poznań 2010)

łańcuch	liczba podróży	udział
DPD	5342	36.46%

Liczność łańcuchów (Poznań 2010)

łańcuch	liczba podróży	udział
DPD	5342	36.46%
DSD	2382	16.26%

Liczność łańcuchów (Poznań 2010)

łańcuch	liczba podróży	udział
DPD	5342	36.46%
DSD	2382	16.26%
DID	2032	13.87%

Liczność łańcuchów (Poznań 2010)

łańcuch	liczba podróży	udział
DPD	5342	36.46%
DSD	2382	16.26%
DID	2032	13.87%
DUD	1031	7.04%

Liczność łańcuchów (Poznań 2010)

łańcuch	liczba podróży	udział
DPD	5342	36.46%
DSD	2382	16.26%
DID	2032	13.87%
DUD	1031	7.04%
DPDID	347	2.37%

Liczność łańcuchów (Poznań 2010)

łańcuch	liczba podróży	udział
DPD	5342	36.46%
DSD	2382	16.26%
DID	2032	13.87%
DUD	1031	7.04%
DPDID	347	2.37%
DPDUD	211	1.44%

Liczność łańcuchów (Poznań 2010)

łańcuch	liczba podróży	udział
DPD	5342	36.46%
DSD	2382	16.26%
DID	2032	13.87%
DUD	1031	7.04%
DPDID	347	2.37%
DPDUD	211	1.44%
DSDID	181	1.24%

Liczność łańcuchów (Poznań 2010)

łańcuch	liczba podróży	udział
DPD	5342	36.46%
DSD	2382	16.26%
DID	2032	13.87%
DUD	1031	7.04%
DPDID	347	2.37%
DPDUD	211	1.44%
DSDID	181	1.24%
DIDID	178	1.21%

Liczność łańcuchów (Poznań 2010)

łańcuch	liczba podróży	udział
DPD	5342	36.46%
DSD	2382	16.26%
DID	2032	13.87%
DUD	1031	7.04%
DPDID	347	2.37%
DPDUD	211	1.44%
DSDID	181	1.24%
DIDID	178	1.21%
DIID	156	1.06%

Liczność łańcuchów (Poznań 2010)

łańcuch	liczba podróży	udział
DPD	5342	36.46%
DSD	2382	16.26%
DID	2032	13.87%
DUD	1031	7.04%
DPDID	347	2.37%
DPDUD	211	1.44%
DSDID	181	1.24%
DIDID	178	1.21%
DIID	156	1.06%
DPID	149	1.02%

Liczność łańcuchów (Poznań 2010)

łańcuch	liczba podróży	udział
DPD	5342	36.46%
DSD	2382	16.26%
DID	2032	13.87%
DUD	1031	7.04%
DPDID	347	2.37%
DPDUD	211	1.44%
DSDID	181	1.24%
DIDID	178	1.21%
DIID	156	1.06%
DPID	149	1.02%
DPUD	96	0.66%

Macierz motywacji podróży

Tabela krzyżowa motywacja początku podróży * motywacja końca podróży

Liczebność									
		motywacja końca podróży							Ogółem
		do domu	do pracy	do szkoły	uczelnię	w WOH	poza WOH	inne	
motywacja początku podróży	dom	13	7865	1511	638	711	1342	3004	15084
	praca	7244	334	7	20	241	338	568	8752
	szkoła	1472	1	5	0	5	12	44	1539
	wyższa uczelnia	560	20	0	13	15	22	49	679
	WOH	988	16	2	0	24	17	47	1094
	poza WOH	1691	49	2	2	23	112	95	1974
	inne	3211	326	15	15	78	142	465	4252
Ogółem		15179	8611	1542	688	1097	1985	4272	33374

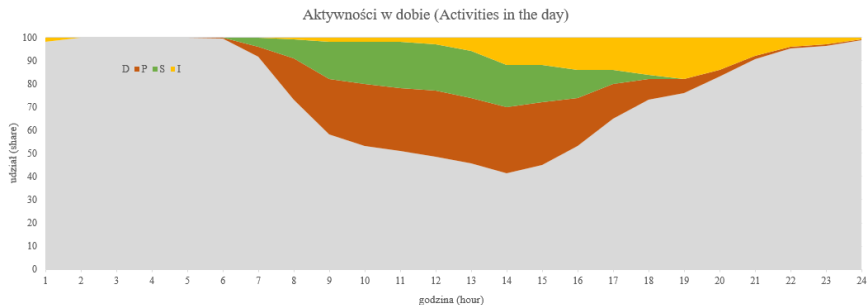
WBR 2015

Doba - aktywnosci i podroze

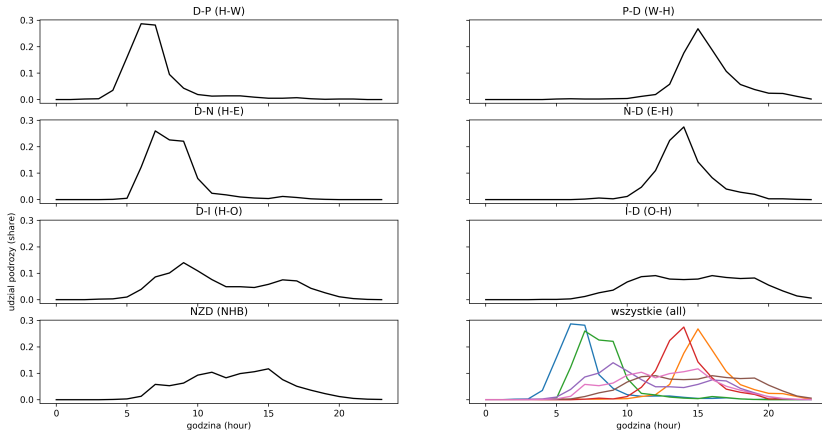

Aktywności

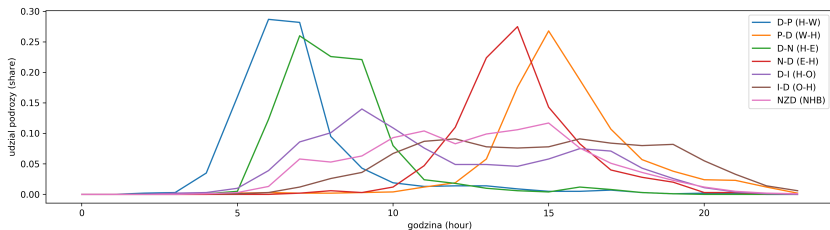

Rozkład dobowy podróży

Rozkład dobowy podróży (temporal trip distribution)

Rozkład dobowy podróży

Rozkład dobowy podróży

od	do	D-P	P-D	D-N	N-D	D-I	I-D	NZD
	0	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
0	1	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
1	2	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
2	3	0.2%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
3	4	0.3%	0.0%	0.0%	0.0%	0.2%	0.0%	0.0%
4	5	3.5%	0.0%	0.1%	0.0%	0.3%	0.1%	0.1%
5	6	16.0%	0.2%	0.5%	0.0%	1.0%	0.1%	0.3%
6	7	28.7%	0.3%	12.3%	0.0%	3.9%	0.3%	1.3%
7	8	28.2%	0.2%	26.0%	0.2%	8.6%	1.2%	5.8%
8	9	9.5%	0.2%	22.6%	0.6%	10.1%	2.6%	5.3%
9	10	4.3%	0.3%	22.1%	0.3%	14.0%	3.6%	6.3%
10	11	1.9%	0.4%	8.0%	1.2%	10.9%	6.7%	9.3%
11	12	1.3%	1.2%	2.4%	4.7%	7.6%	8.7%	10.4%
12	13	1.4%	1.9%	1.8%	11.0%	4.9%	9.1%	8.3%
13	14	1.4%	5.8%	1.0%	22.4%	4.9%	7.8%	9.9%
14	15	0.9%	17.6%	0.6%	27.5%	4.6%	7.6%	10.6%
15	16	0.5%	26.8%	0.4%	14.3%	5.8%	7.8%	11.7%
16	17	0.5%	18.8%	1.2%	8.3%	7.5%	9.1%	7.6%
17	18	0.7%	10.7%	0.8%	4.0%	7.1%	8.4%	5.1%
18	19	0.3%	5.7%	0.3%	2.8%	4.3%	8.0%	3.6%
19	20	0.1%	3.8%	0.1%	2.0%	2.6%	8.2%	2.3%
20	21	0.2%	2.4%	0.0%	0.3%	1.1%	5.5%	1.2%
21	22	0.2%	2.3%	0.0%	0.3%	0.4%	3.3%	0.5%
22	23	0.0%	1.2%	0.0%	0.1%	0.1%	1.4%	0.2%
23	24	0.0%	0.2%	0.0%	0.0%	0.0%	0.6%	0.1%

Model 4 stadiowy

Model 4 stadiowy

Wprowadzenie

- analityczny
- zgodny z KBR
- czytelny
- powtarzalny
- wartości średnie (oczekiwane)
- opisuje podróże (nie łańcuchy)

Model 4 stadiowy

opis

1	czy?/jak często?	produkcja i atrakcja rejonów	q_o, q_d	generacja podróży
2	dokąd?	wieżba ruchu	q_{od}	grawitacja
3	czym?	udziały środków transportu	p_{od}	wybór środka transportu
4	którędy?	obciążenia ścieżek	q_a	wybór trasy

Model 4 stadiowy

- 1 Na etapie **generacji ruchu** określamy liczbę podróży rozpoczynanych q_o i kończonych q_d w każdym rejonie używając formuł generacji zgodnie z zagospodarowaniem (zmienne rejonu X_o) i parametrami określonymi w KBR.
- 2 Na etapie **wyboru celu podróży** określamy liczbę podróży między rejonami q_{od} na podstawie:
  - produkcji w źródle q_o ,
  - atrakcji u celu q_d
  - odległości pomiędzy rejonami (koszt c_{od} , lub czas t_{od})
- 3 Na etapie **wyboru środka transportu** dla każdej pary rejonów określamy prawdopodobieństwa p_{od} wyboru każdego z rozważanych środków transportu:
  - pieszo,
  - komunikacją zbiorową,
  - samochodem,
  - ....
- 4 Na etapie **wyboru trasy** dla każdej pary źródło cel określ optymalną trasę: pieszą, komunikacją zbiorową, samochodem.

$$\{q_o, q_d\} \rightarrow q_{od} \rightarrow q_{od} \times p_m \rightarrow q_a$$

(1)

Generacja Ruchu

Generacja ruchu

Ujęcie statystyczne

Produkcja

Liczba podróży rozpoczynanych w danym okresie czasu w danym obszarze w danej motywacji.
np. *Liczba podróży rozpoczynanych w dobie na Osiedlu Kościuszkowskim z domu do pracy*

Atrakcja

Liczba podróży kończonych w danym okresie czasu w danym obszarze w danej motywacji.
np. *Liczba podróży kończonych w dobie na Politechnice Krakowskiej z domu na uczelnię.*

Ruchliwość

Średnia liczba podróży wykonywana przez osobę w dobie.

Liczba podróży

Najogólniej - ruchliwość razy liczba mieszkańców

$$T = \alpha \times LM_i$$

Czas wykonywania aktywności

Wybór celu podróży

Wybór celu podróży

Sytuacja

Wiemy gdzie i ile podróży rozpoczyna się (generacja) i kończy (atrakcja)
Nie wiemy jakie to są podróże, nie wiemy jak początki łączą się z końcami.

Wybór

Podróżny:

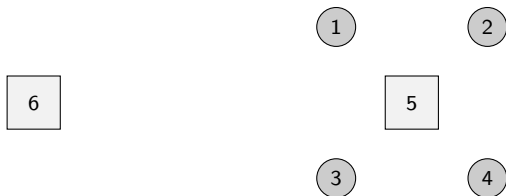
- jest w określonym miejscu (początek)
- z określoną potrzebą (kolejną aktywnością w łańcuchu)
- podejmuje decyzję gdzie zaspokoi potrzebę - wybiera koniec podróży

Wybór celu podróży

Przykład

Cztery rejony (1-4) generują podróże, w sumie 1000 podróży
które mogą być zaspokojone w dwóch rejonach, bliższym nr 5 i dalszym nr 6.

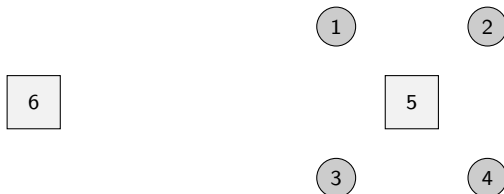

o, d	P	A
1	100	-
2	200	-
3	300	-
4	400	-
5	-	200
6	-	800

Wybór celu podróży

Przykład

o, d	P	A
1	100	-
2	200	-
3	300	-
4	400	-
5	-	200
6	-	800

Podróże fakultatywne o dużym oporze przestrzeni

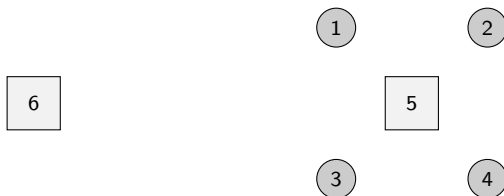
np. na zakupy do najbliższej Biedronki

$o, d,$	5	6
1	90	10
2	200	0
3	270	30
4	400	0

Wybór celu podróży

Przykład

o, d	P	A
1	100	-
2	200	-
3	300	-
4	400	-
5	-	200
6	-	800

Podróże fakultatywne o istotnej atrakcyjności celu podróży

np. do galerii handlowej przy dużej różnicy oferty (uwzględnione w atrakcji)

$o, d,$	5	6
1	20	80
2	40	160
3	60	240
4	80	320

Wybór celu podróży

Przykład

o, d	P	A
1	100	-
2	200	-
3	300	-
4	400	-
5	-	200 -> 800
6	-	800 -> 200

Podróże obligatoryjne gdzie podaż zdążyła dopasować się do popytu

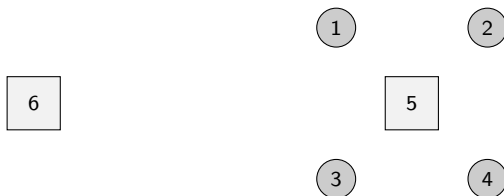
np. do przedszkola

$o, d,$	5	6
1	80	20
2	1600	40
3	240	60
4	320	80

Wybór celu podróży

Przykład

o, d	P	A
1	100	-
2	200	-
3	300	-
4	400	-
5	-	200
6	-	800

Podróże obligatoryjne o ograniczone pojemności celu podróży

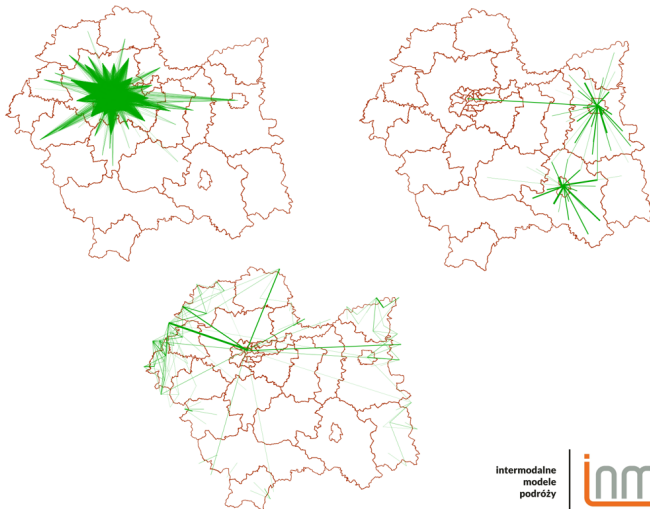
np. do pracy przy określonej liczbie miejsc pracy (górną granicą liczby podróży)

$o, d,$	5	6
1	20	80
2	40	160
3	60	240
4	80	320

Faktyczna struktura przemieszczeń

Ujawniona np. w śladach telefonów komórkowych

intermodalne
modele
podróży

inmo³

Popyt na nowej inwestycji

Popyt na nowej inwestycji

Przykład

Dzisiaj otwarto nową linię tramwajową w Krakowie.

Łączy ona Mistrzejowice, przez Park Wodny, Rondo Młyńskie, Wieczystą i dalej do Ronda Mogińskiego.

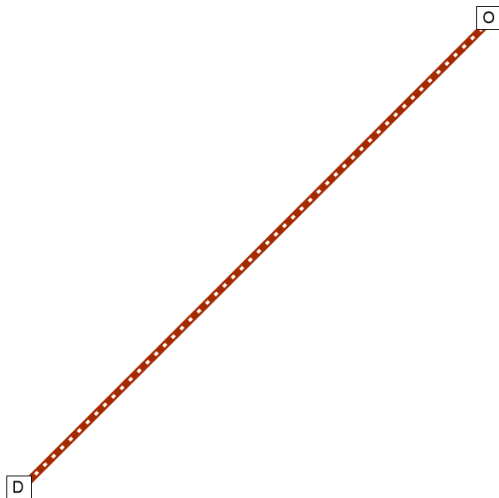
Pierwszego dnia po otwarciu kursem o 07:43 podróżuje 100 pasażerów.

Skąd oni się wzięli?

Popyt na nowej inwestycji

Przykład

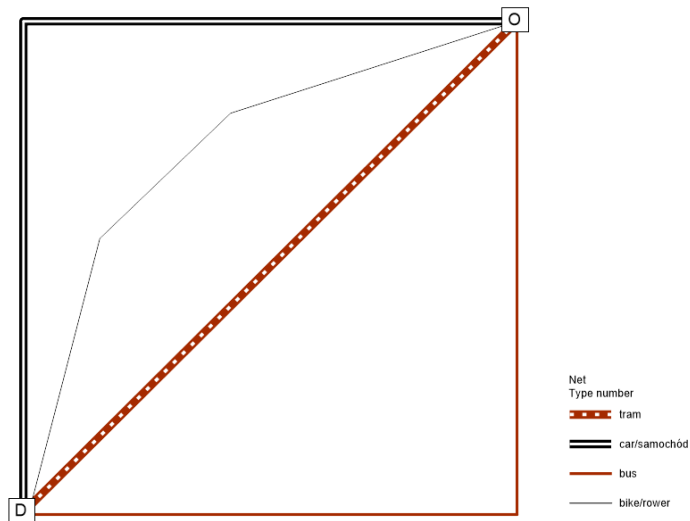

Net
Type number
tram

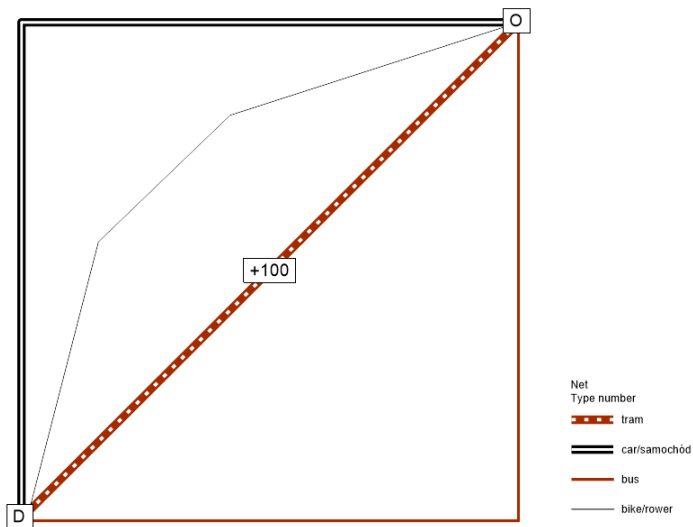
Popyt na nowej inwestycji

Przykład

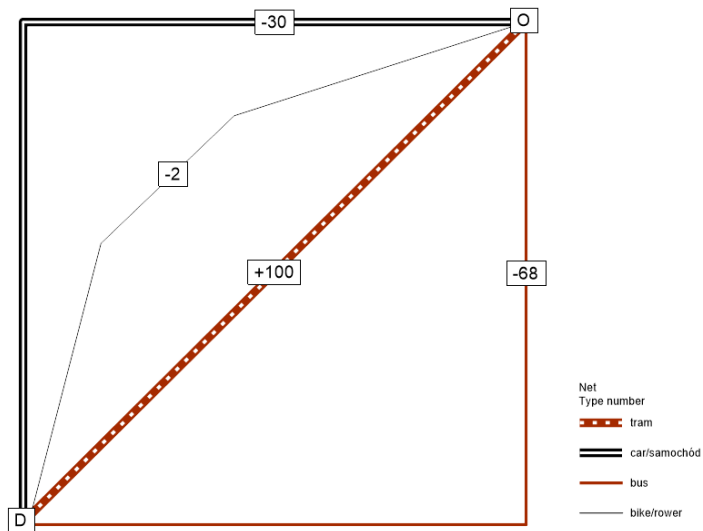
Popyt na nowej inwestycji

Przykład

Popyt na nowej inwestycji

Przykład

Wybór trasy

Wybór ścieżki w sieci drogowej

Dla przedstawionej poniżej sieci drogowej określmy obciążenie (liczbę pojazdów q_a) na moście (odcinek przerywany) i wynikający z niego czasu przejazdu (t_a). Wartości w rejonach oznaczają liczbę pojazdów jaka w ciągu godziny szczytu porannego chce dojechać do celu podróży. Załóż, że wszystkie odcinki są równe i czas przejazdu każdego z nich w ruchu swobodnym wynosi 1 minutę.

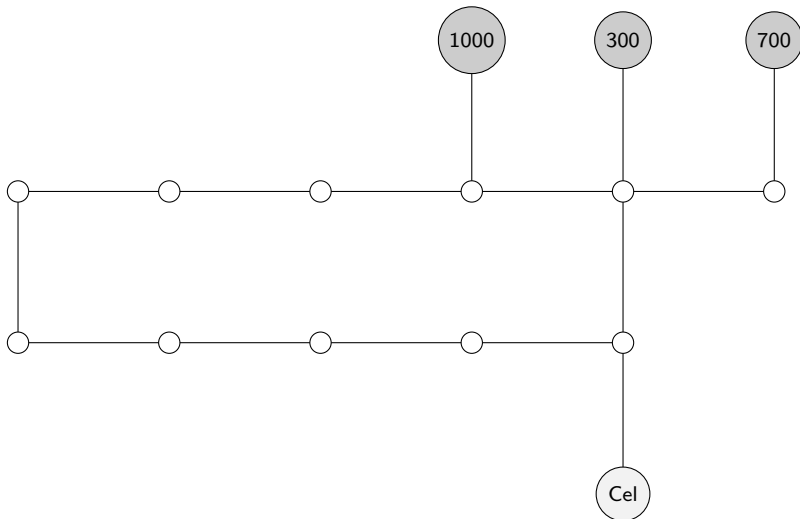
- ❶ załóż, że przepustowość wszystkich odcinków jest nieograniczona.
- ❷ załóż, że przepustowość (Q_a) mostu (odcinek przerywany) wynosi 500 pojazdów na godzinę, pozostałe odcinki mają nieograniczoną przepustowość. Czas przejazdu oszacuj korzystając z funkcji: $t_a = t_a^0 \cdot (1 + (q_a/Q_a)^2)$. Podaj szacunkową wartość zbliżoną do warunków równowagi Wardop'a.

Wybór ścieżki w sieci

przykład

A: przepustowość wszystkich odcinków jest nieograniczona.

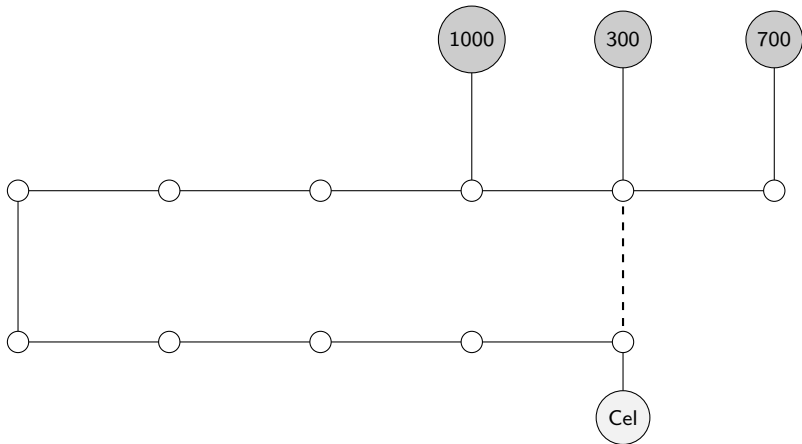

Wybór ścieżki w sieci

przykład

B: przepustowość (Q_a) mostu (odcinek przerywany) wynosi 500 pojazdów na godzinę, pozostałe odcinki mają nieograniczoną przepustowość. Czas przejazdu oszacuj korzystając z funkcji: $t_a = t_a^0 \cdot (1 + (q_a/Q_a)^2)$. Podaj szacunkową wartość zbliżoną do warunków równowagi Wardop'a.

Podsumowanie

Dziękuję za uwagę

Rafał Kucharski, rkucharski(at)pk.edu.pl

